

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ НА ЇЇ ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

RESEARCH ON THE IMPACT OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY ON ITS INFORMATION MANAGEMENT

УДК 338.1+005:004

Олефіренко М.І.

студентка

Сумський державний університет

Халімончук І.В.

студентка

Сумський державний університет

Койбічук В.В.

к.е.н., старший викладач кафедри
економічної кібернетики

Сумський державний університет

У статті розглянуто основні економічні показники та аспекти інформаційного менеджменту України та Польщі. З кожним роком, окрім закріплення своїх позицій в економіці, країні потрібно розвивати інформаційний менеджмент, який по суті є візитівкою держави як на міжнародній арені, так і первинним джерелом для інформування в різних сферах життя.

Ключові слова: інформаційний фонд, макроекономічні показники, валовий внутрішній продукт, інформаційний менеджмент, інформаційні технології.

В статье рассмотрены основные экономические показатели и аспекты информационного менеджмента Украины и Польши. С каждым годом кроме закрепления своих позиций в экономике, стране нужно развивать информационный менеджмент, кото-

рый по сути является визитной карточкой государства как на международной арене, так и первичным источником для информирования в различных сферах жизни.

Ключевые слова: информационный фонд, макроэкономические показатели, валовой внутренний продукт, информационный менеджмент, информационные технологии.

The article deals with the main economic indicators and aspects of information management in Ukraine and Poland. Every year, besides of consolidating its positions in the economy, the country needs to develop information management, which is essentially a business card of the state on the international scene as well as the primary source for information in various life's spheres.

Key words: information fund, macroeconomic indicators, gross domestic product, information management, information technologies.

Постановка завдання. Порівнюючи макроекономічні показники (показники ВВП на душу населення, загальний рівень ВВП та частки ВВП в різних сферах) Польщі та України у період після світової кризи 2008 року можна побачити, як виглядає здорова економіка (на прикладі Польщі), та констатувати хворобу української. До кризи українська та польська економіки мали схожу динаміку. Однак, останні роки стали роками успіху для Польщі й виявилися втраченими для України.

Ще донедавна економічні ситуації в Україні та Польщі не дуже відрізнялися. Тому для дослідження були обрані саме ці дві країни.

Економічне становище країни впливає на велику кількість сфер, у тому числі і на інформаційний менеджмент. Інформаційний менеджмент, в контексті даного дослідження – це управління процесами впровадження і використання інформаційних технологій у діяльності уряду держави. Для прикладу, науковець Дж. Борбелі виділяє інформаційний менеджмент, як ефективне володіння та управління інформаційними ресурсами, П. Шолтіс вважає, що основним завданням інформаційного менеджменту є задоволення потреб організації через оптимізацію використання інформації, мінімізацію витрат та чіткий розподіл обов'язків [1].

Тому актуальним є дослідження зв'язку між інформаційним менеджментом та економічним становищем країни.

Всю важливість інформаційного менеджменту (ІМ) для держави будемо розглядати за системним підходом, який вирішує три основні види задач – стратегічні, адміністративні та оперативні [2]. З них можна виділити 4 основні напрями ІМ, а саме: розробка інформаційної інфраструктури,

управління технологією, управління даними, розробка системної концепції організації. У залежності від виду задач, ці напрями мають різний рівень деталізації та обсяг інформації.

На рівні державного управління – успішне вирішення цих задач можливе тільки поряд з розробкою та впровадженням системної концепції організації управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями інформаційного менеджменту займалися Р. Х. Абдеев, який сформулював нову філософську концепцію «інформаційної цивілізації» [3], Д. Белл, що розробив теорію постіндустріального розвитку [4], В. Ю. Биков, який досліджував засоби інформаційно-комунікаційних технологій [5], Н. Вінер, що описав у своїй книзі процес управління інформацією завдяки кібернетиці [6] та В. М. Глушков, який організовував науково-дослідні програми створення проблемно-орієнтованих програмно-технічних комплексів для інформатизації.

Постановка завдання. Метою даної статті є перевірка стану інформаційного менеджменту країни та дослідження існування залежності економічного стану країни від інформаційного менеджменту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після другої світової війни Польща увійшла до складу країн, що починали та активно будували соціалізм та планову економіку. До таких країн на Європейському континенті також входили Німецька демократична республіка, Угорщина, а також республіки колишнього Радянського Союзу, Югославії і Чехословаччини. При плановій економіці особливу увагу звертали на розвиток державного сектору економіки у промисловості та аграрному секторі економіки, проте, дуже повільно розвивалася та недооцінювалася роль сфери послуг.

Від кінця 1980-х–початку 1990-х років всі держави, які виникли після розпаду централізованої моделі управління економікою і ресурсами, перепрофілювалися на будівництво ринкової економіки та децентралізації. Саме в ринковій економіці, яку почали впроваджувати дані країни із 1970-х років, бурхливого розвитку почала набувати недооцінювана в плановій економіці сфера послуг.

Процес переходу від планової до ринкової економіки був складним для деяких держав, які виникли після розпаду соціалістичного блоку країн, тому що не всі вони навіть за чверть століття після розпаду планової економіки змогли перейти до ринку. Після проведення успішних ринкових реформ і приватизації державних підприємств до країн із ринковою економікою приєдналася Польща.

На кінець 2016 року Україна повільно продовжує робити ринкові реформи і приватизацію, але це не приводить до покращення її макроекономічних показників. Для прикладу, Україна у 2016 році була на 63 позиції в світі за обсягом ВВП, а Польща – на 24 позиції [7].

За обсягом валового внутрішнього продукту (ВВП) станом на 2016 рік Польща продовжує закріплювати свої позиції в рейтингу країн Європейському Союзі за макроекономічними показниками, натомість Україна змогла остаточно погодити загальний план вступу в ЄС, аж за 10 років після вступу Польщі в ЄС, тим самим весь період починаючи з 1991 року поступово відстає за ростом економіки від Польщі.

За обсягом ВВП на душу населення станом на 2016 рік Україна займає 107 місце в світі, у той час, як Польща на 45 позиції. У 2016 році ВВП на душу в Україні був 7,91 тис. дол., у Польщі 26,13 тис. дол. Для порівняння, у 1991 році ВВП на душу цих країн був на майже на рівні: в Україні – 5,9 тис. дол., 6,00 тис. дол. – у Польщі.

На момент розпаду «соціалістичного блоку країн», за інформацією Світового банку, Польща і Україна мали подібні за своїм станом економіки:

схожий обсяг ВВП країни і на душу населення, а також схожі частки аграрного сектору, промисловості і сфери послуг у ВВП (табл. 1).

У 2004 році на момент вступу Польщі до ЄС вона перевищила рівень ВВП України [7, 8]:

- загальний обсяг ВВП у 3,9 разу;
- ВВП на душу населення 9,12 разу.

За період з 2004 до 2016 відрив ВВП виглядав наступним чином:

- загальний обсяг ВВП Польщі перевищував у 5,2 разу рівня України;
- а за ВВП на душу населення – 5,92 разу.

Ефективна і чесна приватизація державних підприємств, успішне реформування всіх сфер життя суспільства – основні інструменти польського уряду для підняття рівня економіки до такого високого рівня, який спостерігає на даний час.

Урядом Польщі при вступі до Європейського Союзу довелося звести показники частки аграрного сектору, промисловості та сфери послуг до рівня постіндустріальних країн, у порівнянні цих показників з Україною отримуємо:

- у 2004 частка аграрної сфери у ВВП Польщі була 3,7%, а в Україні – 11,9%;

- у Польщі частка промисловості ВВП у ВВП у 2014 році становила 32,4%. Для порівняння, частка промисловості у ВВП України була 35,9%;

- частка сфери послуг у ВВП Польщі у 2004 році була 63,9%. Частка сфери послуг у ВВП України становить 60,1%;

У 2016 році, економіка Польщі змогла покращити ці показники:

- частка аграрного виробництва у ВВП Польщі у 2016 році, порівняно із 2004, зменшилася на 0,9% до 2,78;

- частка промисловості у ВВП Польщі виросла на 1,1%;

- вага частки сфери послуг у ВВП Польщі піднялася на 3,6% і сягнула 63,7%.

Натомість в Україні за цей період на 2,9% збільшилася частка аграрної сфери у ВВП, на 10% впала частка промисловості і на 7,9% зросла частка сфери послуг.

Таблиця 1

Ключові макроекономічні показники Польщі, України у 1991–2016 роках

	1991		1995		2004		2016	
	Польща	Україна	Польща	Україна	Польща	Україна	Польща	Україна
ВВП (млрд дол.)	83,86	77,46	139,41	48,21	253,53	64,86	474,78	90,61
ВВП на душу (тис. дол.)	2,19	1,49	3610	0,94	12,5	1,37	12,5	2,11
Частка аграрного виробництва у ВВП (%)	–	22,8	5,29	15,4	3,7	11,9	2,78	14
Частка промисловості у ВВП (%)	–	50,5	37,4	47,5	32,4	35,9	33,5	25,9
Частка сфери послуг у ВВП (%)	–	26,7	57,3	41,9	63,9	52,2	63,7	60,1

Рушійною силою будь-якої країни є її привабливість для іноземних інвесторів. Після вступу до ЄС умови ведення бізнесу в Польщі стали сприятливішими, ніж в Україні. Наприклад, за показниками рейтингу умов ведення бізнесу DoingBusiness [9], Польща у 2016 році займала 25 місце серед 189 аналізованих країн, а Україна – 83.

Разом з тим, ростуть потреби держави в розвитку інформаційного менеджменту, який потребує постійного оновлення та підтримки у залежності від темпів розвитку країни.

Розвиток та ефективне використання електронних інформаційних ресурсів – це один з головних стратегічних напрямів держави, який значною мірою залежить від конкретної реалізації інформаційно-технологічної структури кожного органу державної влади та його підрозділів, які безпосередньо в ній задіяні.

Розглянемо критерії оцінювання інформаційних ресурсів (закон України «Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади» [10]):

- інформаційна структура веб-сайту;
- наявність мапи сайту;
- новини повинні розташовуватися на першій сторінці;
- необхідне приведення веб-адрес сайтів до єдиного формату;
- повинні бути посилання на структурні підрозділи;
- повинні бути елементи управління, які допомагають змінювати кольоровий контраст сайту, розмір шрифту;
- наявність кількох мовних версій інтерфейсу та контенту сайту;
- організація доступу до електронної документації.

У ході дослідження дотримання даних критеріїв на прикладі сайту Верховної ради України [11] та Сейму Польщі [12] отримали наступні результати:

1. Інформаційна структура веб-сайту органу виконавчої влади повинна бути адекватна відповідній предметній області.

Інформаційне наповнення має бути з одного боку повним, а з другого – не містити зайвих відомостей, недоречних повторів тощо. Перший та другий сайти відповідають вимозі інформаційного наповнення.

2. Стосовно мапи сайту, то і сайт Верховної Ради України і сайт Сейму Польщі її має. На сайті Верховної Ради розташована мапа сайту у верхній частині сайту, на сайті Сейму – у нижній частині.

3. Новини повинні бути на першій сторінці сайту згідно до законодавства України. Залежно від дизайну можливе розміщення по центру головної сторінки або у правому полі. Розміщення новин відбувається за принципом винесення заголовка новини з наступним посиланням на повний текст документа. На сайті Верховної Ради України

можемо побачити, що стрічка новин присутня, але не відповідає закону, проте, вона модернізована та має зрозумілий для користувача вигляд. А от сайт Сейму Польщі відповідає вимогам представленим в законі України.

4. Стосовно веб-адрес, то вони повинні відповідати наступним вимогам: веб-адреси сайтів повинні приводитись до єдиного формату, скорочення назв міністерств, державних комітетів, обласних державних адміністрацій, інших органів виконавчої влади, приведення до єдиного формату доменних імен другого рівня (ім'я.gov.xx).

Потрібно вказувати посилання на міжнародні веб-ресурси, які є головними або пріоритетними партнерами органу. Не рекомендується розміщення на сайтах органів виконавчої влади веб-адрес і посилань на комерційні веб-ресурси, які працюють не за профілем органу або, якщо специфіка діяльності органу не є пріоритетною для веб-ресурсу цієї компанії.

Проведене авторське дослідження показало, що адреси обох сайтів відповідають вимогам закону, посилань на комерційні непрофільні організації виявлено не було.

5. Наступний критерій стосується розташування на сайтах посилань на структурні підрозділи. Відомо, що на веб-сайтах повинна розміщуватись контактна інформація структурних підрозділів та/або посадових осіб органів виконавчої влади, відповідальних за програмно-технічну та інформаційну підтримку веб-сайтів. Досліджувані сайти відповідають даній вимозі та містять всі необхідні посилання.

6. Розглянемо наступний критерій, який стосується віртуального оформлення. Сайт повинен містити елементи управління, які допомагають змінювати кольоровий контраст сайту, розмір шрифту. На жаль, на сайті Верховної Ради України не було виявлено даних інструментів. А от на сайті Сейму Польщі дані елементи присутні. Що вказує на те, що розробники потурбувалися про те, що сайт будуть переглядати різні люди, і, наприклад, люди, що мають поганий зір, зможуть збільшити шрифт.

7. Стосовно критерію, що стосується багатомовності сайту, то і сайт Верховної Ради України і сайт Сейму Польщі дотримуються його, проте, версії на мовах відмінних від державних можуть відрізнятися кількістю доступної інформації.

Щоб узагальнити проведені дослідження, використаємо наступне оцінювання: 0 – сайт не відповідає вимозі; 0,5 – частково задовольняє вимогу; 1 – повністю відповідає вимозі. Для того, щоб отримати коректну оцінку сайту введемо вагові коефіцієнти, отримані шляхом врахування думки експертів (експертами виступають автори статті) у залежності від важливості критеріїв, що наводилися в Законі України з точки зору інформаційного менеджменту.

Аналіз надано в таблиці 2.

Результати аналізу відповідності інформаційних ресурсів держав законодавству України

Критерій	Вага показника	Сайт Верховної ради України		Сайт Сейму Польщі	
		Бали	Зважені бали	Бали	Зважені бали
Інформаційна структура веб-сайту	1	1	1	1	1
Наявність мапи сайту	1	1	1	1	1
Новини повинні розташовуватись на першій сторінці	0,25	1	0,25	1	0,25
Необхідне приведення веб-адрес сайтів до єдиного формату	0,50	1	0,5	1	0,5
Повинні бути посилання на структурні підрозділи	0,75	1	0,75	1	0,75
Наявність елементів управління, які допомагають змінювати кольоровий контраст сайту, розмір шрифту	0,50	0	0	1	0,5
Наявність кількох мовних версій інтерфейсу та контенту сайту	1	1	1	1	1
Організація доступу до електронної документації	1	1	1	1	1
Сума балів		7	5,5	8	6

Звідси випливає, що з невеликим відривом, але сайт Сейму Польщі є кращим. У країні дбають не лише про розвиток економіки та суспільний добробут, а і про інформаційний менеджмент. Це є показником того, що в Польщі звертають увагу на те, чи буде сайт доступний для людей з певними вадами, чи буде сайт зрозумілий пересічному користувачу, чи можна на ньому швидко зорієнтуватися. Сайт Верховної Ради України загалом відповідає закону України, проте, критичний огляд вимог до сайтів, що представлені в законі України «Про порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади» [10], показав дотримання їх не в повному обсязі.

Детальний аналіз показав, що на 7 з 8 вимог урядовий сайт України відповідає. Не відповідає наступній вимозі:

- наявність елементів управління, які допомагають змінювати кольоровий контраст сайту, розмір шрифту.

Функціями, що допомагають змінювати розмір шрифту чи кольоровий контраст сайту не так часто користуються пересічні громадяни, але вони повинні бути. Очевидно, через складність реалізації в свій час розробники відмовилися від них.

Для того, щоб вдосконалити сайт, авторами запропоновано додати годинник, що буде розташовуватися на кожній сторінці сайту і показувати точну дату та часовий пояс людини, що заходить на сайт і поряд писати чи працює в даний момент уряд, чи ні, для того, щоб люди, які хотіли б завітати до нього з певними цілями враховували дану інформацію перед тим, як вирушати до уряду. Можливо, для населення України це є трохи дивною рекомендацією, але даним годинником активно користуються жителі Австралії [13].

Стосовно наповнення сайту, на думку авторів, було б доцільно розписати, якими видами транспорту і звідки можна дістатися до Верховної Ради України, знову ж таки даний досвід можна перейняти від Австралійського урядового сайту [14].

Крім того, авторами рекомендовано допрацювати візуальне оформлення, оскільки урядові сайти розвинених країн виглядають більш сучасними, тоді як оформлення урядового порталу України не оновлюється згідно сучасним тенденціям у сфері інформаційних технологій та є трохи застарілим [15].

Висновки з проведеного дослідження. У рамках даного дослідження було підтверджено існування залежності між інформаційним менеджментом та розвитком економіки країни. Що швидше країна розвиває свою економіку, то все більше нових тенденцій у розвитку свого інформаційного менеджменту вона впроваджує, тим самим покращує розуміння того, що коїться в державі, розробляє все нові методи донесення інформації для людей з вадами слуху та зору. Отже, Інформаційний менеджмент держави – це досить сильний інструмент, який допомагає налаштувати взаємозв'язок суспільства та держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Мельник В. В. Формування концепції інформаційного менеджменту : сутність, задачі, основні напрями розвитку [Електронний ресурс] / В. В. Мельник // Гуманітарний вісник. – 2012. – № 5 – С. 12–15. – Режим доступу : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_49_122.pdf.
2. Інформаційний менеджмент: сутність, мета і завдання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5043452/>
3. Абдеев Р.Ф. Философия информационной цивилизации / Редакторы: Е.С. Ивашкина, В.Г. Деткова. – Москва: ВЛАДОС, 1994. – 336 с.

4. Теория постиндустриального развития Д. Белла [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bibliotekar.ru/istoria-economicheskikh-ucheniy-3/49.htm>.

5. Биков В. Ю. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти України: монографія / [В. В. Лапінський, А. Ю. Пилипчук, М. П. Шишкіна та ін.] ; за наук. ред. проф. В. Ю. Бикова – К. : Педагогічна думка, 2010. – 160 с.

6. Винер Н. Кибернетика, или управление и связь в животном и машине / Н. Винер. – Москва: Наука, 1983. – 344 с.

7. Макроекономічні показники України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/country/ukraine?locale=uk>.

8. Макроекономічні показники Польщі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/country/poland>.

9. Рейтинг ведення бізнесу Doing business [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/rankings>

10. Закон України про Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1022-02>.

11. Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/>.

12. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.sejm.gov.pl/>.

13. Parliament of Australia [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.aph.gov.au/Visit_Parliament/Whats_On.

14. Plan your Visit page [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.aph.gov.au/Visit_Parliament/Plan_your_Visit.

15. U.S. Senate [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.senate.go>.

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ЯВИЩ ТА ПРОЦЕСІВ STRUCTURAL CHANGES IN THE SYSTEM OF ECONOMIC PHENOMENA

Доведено, що структура економіки впливає на ефективність використання усіх видів економічних ресурсів. Наведено підходи до аналізу структури економіки. Порівняно структуру економіки України з рекомендованими значеннями, які характеризують постіндустріальне суспільство. Розглянуто деякі структурні зрушення, направлені на забезпечення оптимальної та стійкої структури економіки України.

Ключові слова: структура економіки; постіндустріальне суспільство; структурні зрушення; державна політика; модернізація.

Доказано, что структура экономики влияет на эффективность использования всех видов экономических ресурсов. Представлены подходы к анализу структуры экономики. Проведено сравнение структуры экономики Украины с рекомендованными значениями, которые характеризуют постиндустриальное общество. Рассмотрены некоторые структурные

сдвиги, которые направлены на обеспечение оптимальной и стойкой структуры экономики Украины.

Ключевые слова: структура экономики; постиндустриальное общество; структурные сдвиги; государственная политика; модернизация.

It has been proved that the structure of the economy affects the efficiency of all economic resources. An approach to analyzing the structure of the economy. The structure of the economy in Ukraine has been compared to recommended values that characterize post-industrial society. It is substantiated that it is necessary to distinguish between the effectiveness of structural changes in the economy and the effectiveness of the economic structure itself. Some structural changes have been grounded; they are aimed at ensuring optimal and sustainable economic structure in Ukraine.

Key words: the economic structure; the post-industrial society; structural changes; public policy; modernization.

УДК: 339.166:339.37

Марков Б.М.

к.е.н., докторант
Університет імені Альфреда Нобеля

Постановка проблеми. Економічне зростання та стабільність розвитку національних економік залежить від ступеня розвиненості та ефективності структури. Відтак, повноцінне функціонування національної економіки як системи потребує підтримання певної пропорційності між її окремими складовими – підсистемами.

Структура економіки – це система, що складається із взаємозалежних і взаємодоповнюючих елементів; це сукупність пропорцій суспільного виробництва; це діалектична єдність кількісної і

якісної сторін. І якщо кількісна сторона включає різні ланки економіки, то якісна сторона – характер зв'язків між ними основними ланками економіки.

Як зазначає Коломицева О.В., структура економіки складається під впливом тривалих процесів суспільного поділу праці, розвитку ринку й процесів конкуренції, науково-технічного прогресу, зростання й ускладнення потреб людей, масштабів і обмежень первинних виробничих ресурсів, урахування зовнішньоекономічних факторів [1, с. 162].